

Door Henk Jongma, hoofdauteur Op niveau tweede fase eerste editie

Empathie

Inleiding

Waar is het allemaal goed voor, denk je misschien als je weer eens bezig bent met het lezen van een boek voor je lijst. Nou, je wordt er een beter mens van, hebben Amerikaanse onderzoekers ontdekt. Dus eigenlijk zou je veel meer moeten lezen! Literatuur dan, want 'gewone' boeken helpen niet, zeggen ze.

Het klinkt allemaal prachtig, maar het is maar de vraag of je zo snel conclusies uit dit onderzoek kunt trekken. Dat ga je in deze lesbrief uitzoeken.

Opzet van deze lesbrief

- Je leest de uitgangstekst nauwkeurig en maakt daarbij de opdrachten 1 en 2.
- Je reageert naar aanleiding van deze tekst en maakt opdracht 3 of 4.

Uitgangstekst

Lezen van literatuur bevordert empathisch vermogen

1 Door het lezen van romans en poëzie kunnen mensen zich beter inleven in anderen. Dat concluderen Amerikaanse onderzoekers in het Amerikaanse wetenschappelijke tijdschrift *Science*.

2 Onderzoekers van The New School verdeelden proefpersonen in twee groepen. Sommige vrijwilligers lazen Tsjechov, andere lazen verhalen van 'mindere' literaire statuur. Direct hierna volgden tests waarbij zij onder meer gezichtsuitdrukkingen beoordeelden. Mensen die literaire fictie lazen, scoorden het hoogst.

3 De onderzoekers denken dat dit komt doordat literaire fictie gelaagde karakters beschrijft. Lezers moeten zich maximaal inleven in de gedachtewereld van de hoofdpersoon. Bij populaire fictie is dit volgens de onderzoekers minder het geval, omdat de hoofdpersonen zich een stuk voorspelbaarder gedragen.

4 Dit is het eerste onderzoek dat een direct causaal verband tussen literatuur en empathisch vermogen aantoont. Eerder onderzoek toonde weliswaar aan dat fictieliefhebbers zich meer

vinden in stellingen als: 'Bij een meningsverschil probeer ik de kwestie eerst vanuit ieders standpunt te bekijken.' Hierbij bleef echter onduidelijk of dit door de boeken zelf kwam, of doordat empathische mensen simpelweg meer literatuur lezen.

5 De wetenschappers hopen met dit onderzoek de educatieve en maatschappelijke waarde van literatuuronderwijs aan te tonen. Dit vinden zij hard nodig, want romans lezen daalt al jaren als vrijetijdsbesteding. Ook wordt op middelbare scholen steeds minder aandacht besteed aan fictie en staan literatuursubsidies onder druk.

6 Organisatiepsycholoog Matthijs Bal van de Vrije Universiteit in Amsterdam deed eerder onderzoek naar de relatie tussen empathie en literatuur lezen. Hij is enthousiast over het onderzoek, maar plaatst toch enkele kanttekeningen. 'Wat zijn de langetermijneffecten van literatuur lezen? Was het inlevingsvermogen een week of maand na het lezen nog net zo goed? Dat blijft onduidelijk.'

7 Ook blijft het raadselachtig welke specifieke eigenschappen van literatuur het inlevingsvermogen stimuleren. De onderzoekers hopen dit met vervolgonderzoek te achterhalen. Ook hopen ze te bepalen hoe andere kunstvormen, zoals toneelstukken en films, empathische vaardigheden kunnen versterken.

Naar: Casper van der Veen, in: *de Volkskrant*, 4 oktober 2013.

Opdracht 1

- 1 Lees de tekst aandachtig.
- 2 Geef een omschrijving van het begrip 'empathisch vermogen'.

Opdracht 2

In de eerste kolom staan dertien beweringen die gebaseerd zijn op de uitgangstekst. Controleer in de tekst of ze kloppen. Vul het schema verder in.

	Stelling	Klopt het?	Want in de tekst staat ...
1	Door het lezen van verhalen kunnen mensen zich beter inleven in anderen.	Ja / Nee	
2	Door het lezen van gedichten kunnen mensen zich beter inleven in anderen.	Ja / Nee	
3	Dat mensen zich beter in anderen kunnen inleven, kun je zien aan hun gezicht.	Ja / Nee	
4	De proefpersonen kregen willekeurige teksten te lezen.	Ja / Nee	
5	In literaire fictie komen mensen met een meer ingewikkeld karakter voor.	Ja / Nee	
6	In literaire fictie gedragen de personen zich onvoorspelbaar.	Ja / Nee	
7	Het was al bekend dat lezers van literatuur een groter empathisch vermogen hadden.	Ja / Nee	
8	Dit Amerikaanse onderzoek vertelt niets nieuws.	Ja / Nee	
9	Het is zeker dat empathische mensen meer literatuur lezen.	Ja / Nee	
10	Het is hard nodig dat de waarde van literatuur wordt aangetoond.	Ja / Nee	
11	Een blijvend effect van het lezen van literatuur is niet aangetoond.	Ja / Nee	
12	Alleen literatuur vergroot het empathische vermogen van de mens.	Ja / Nee	
13	De beschrijving van de gelaagde karakters is het kenmerk van literatuur dat de empathische vermogens versterkt.	Ja / Nee	

Reageren

Je reageert op de uitgangstekst en maakt daarvoor een van de volgende opdrachten. Kies de opdracht die past bij jou.

Opdracht 3

Stel, je bent een groot liefhebber van literatuur. Je vindt dat er op school veel te weinig aandacht aan literatuur wordt besteed. Je hebt dit onderzoek gelezen en grijpt dit aan om in een brief aan de directie (met een kopie voor je docent) te pleiten voor een grotere plaats voor literatuur in het onderwijs.

Je brief (let op de juiste briefvorm) bestaat uit de volgende delen:

- inleiding
- beschrijving van de huidige situatie
- eigen standpunt (stelling / bewering)
- argumenten (objectieve, maar ook subjectieve)
- verzoek (formuleer zo nauwkeurig mogelijk)
- afsluiting

Opdracht 4

Stel, je houdt helemaal niet van lezen, maar wel van een of meer andere culturele uitingen (muziek, film, toneel). Daar wordt op school veel te weinig aandacht aan besteed, vind jij, terwijl de effecten dezelfde kunnen zijn als die van literatuur.

Schrijf een brief aan de directie (met een kopie voor je docent literatuur) waarin je pleit voor keuzemogelijkheden voor leerlingen.

Je brief (let op de juiste briefvorm) bestaat uit de volgende delen:

- inleiding
- beschrijving van de huidige situatie
- eigen standpunt (stelling / bewering)
- argumenten (objectieve, maar ook subjectieve)
- verzoek (formuleer zo nauwkeurig mogelijk)
- afsluiting

Laat je eerste versie aan een of meer medeleerlingen lezen en vraag commentaar en eventuele aanvullingen. Schrijf daarna je definitieve versie.